

Dosarul nr. 3ra-50/22
2-15156131-01-3ra-13012022

Prima instanță: Judecătoria Centru, mun. Chișinău (jud: G. Stratulat)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: A. Bostan, V. Negru, G. Dașchevici)

DECIZIE

18 mai 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Tamara Chișca-Doneva
Iurie Bejenaru
Aliona Miron
Nina Vascan
Victor Burduh

examinând recursul depus de Nadejda Radvan reprezentată de avocatul Eugeniu Musteață,

în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de Nadejda Radvan împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, terți Veaceslav Bîrsan și Inspectoratul de Stat al Muncii cu privire la contestarea actului administrativ, obligarea stabilirii și achitării pensiei de urmaș, indemnizației de deces și repararea prejudiciului moral,

împotriva deciziei din 21 septembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul depus de Nadejda Radvan și a fost menținută hotărârea din 21 ianuarie 2016 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău,

c o n s t a t ă:

La 1 iunie 2015 Nadejda Radvan a depus cerere de chemare în judecată în procedura contenciosului administrativ împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, intervenient accesoriu Veaceslav Bîrsan cu privire la contestarea actului administrativ, obligarea stabilirii și achitării pensiei de urmaș, indemnizației de deces și repararea prejudiciului moral.

În motivarea acțiunii a indicat că la 19 februarie 2011 a încheiat căsătoria cu Petru Radvan, din care au 3 copii minori.

A menționat că soțul Petru Radvan presta servicii de taxi, fiind în raporturi de muncă cu angajatorul său Veaceslav Bîrsan.

Astfel, la 7 aprilie 2014 Petru Radvan a fost omorât de niște persoane necunoscute.

Reclamanta a susținut că Petru Radvan deținea calitatea de persoană asigurată social, fiind angajat al lui Veaceslav Bîrsan, motiv pentru care este în drept să beneficieze de pensia de urmaș și de indemnizația unică pentru deces.

A comunicat că la 7 aprilie 2015 s-a adresat repetat către Casa Teritorială de Asigurări Sociale sect. Râșcani cu cererea de a-i stabili două drepturi sociale și anume pensia de urmaș pentru ea și pentru cei 3 copii minori ai soțului său decedat, precum și indemnizația unică pentru decesul soțului în accidentul de muncă.

A arătat că la 10 aprilie 2015 a primit refuzul de la Casa Teritorială de Asigurări Sociale sect. Râșcani la cererea depusă, iar la 22 aprilie 2015 a depus cererea prealabilă privind anularea refuzului primit. Astfel, la 22 mai 2015 a fost recepționat răspunsul la cererea prealabilă, prin care cererea sa a fost respinsă.

A considerat că răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale este neîntemeiat, deoarece concluziile expuse contravin constatărilor stabilite în procesul-verbal nr. 32 din 9 septembrie 2014 privind cercetarea accidentului de muncă mortal emis de Inspectoratul de Stat al Muncii, conform pct. 8 al căruia vinovat în producerea accidentului de muncă a fost găsit inclusiv și Veaceslav Bîrsan, angajator persoană fizică, care l-a admis la muncă pe Petru Radvan fără a încheia contractul de muncă și fără a-l instrui în domeniul securității.

Astfel, Casa Națională de Asigurări Sociale refuză stabilirea drepturilor sociale, determinate eronat de încălcările admise de către angajatorul persoană fizică Veaceslav Bîrsan, care nu a întocmit contractul de muncă în mod corespunzător și nu și-a realizat obligațiile de angajator.

Reclamanta Nadejda Radvan, a solicitat anularea deciziei de refuz nr. R-758/15 din 22 mai 2015 emisă de Casa Națională de Asigurări Sociale; obligarea stabilirii și achitării pensiei de urmaș în favoarea soției Nadejda Radvan și a copiilor minori, xxxxx, xxxxx, xxxxx; obligarea stabilirii și achitării indemnizației unice pentru deces în accident de muncă pentru 3 copii în sumă de 12 salarii medii pe economie din anul 2013, și anume în mărime de 46200 lei; obligarea stabilirii și achitării indemnizației unice pentru deces în accident de muncă pentru soție în sumă de 11550 lei; repararea prejudiciului moral în mărime de 10000 lei; constatarea că lucrătorii pârâtului responsabili de refuzul acordat, au încălcat prevederile legii privind funcția publică și statul funcționarului public în ceea ce privește principiul profesionalismului și responsabilității.

Prin încheierea protocolară din 9 octombrie 2015 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, în proces a fost atras în calitate de intervenient accesoriu Inspectoratul de Stat al Muncii.

Prin hotărârea din 21 ianuarie 2016 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, cererea de chemare în judecată depusă de Nadejda Radvan împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, terți Veaceslav Bîrsan și Inspectoratul de Stat al Muncii cu privire la contestarea actului administrativ, obligarea stabilirii și achitării pensiei de urmaș, indemnizației de deces și repararea prejudiciului moral, a fost respinsă.

La 19 februarie 2016 Nadejda Radvan reprezentată de avocatul Dumitru Codreanu a depus apel împotriva hotărârii din 21 ianuarie 2016 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău.

Prin decizia din 16 iunie 2016 a Curții de Apel Chișinău a fost respins apelul declarat de Nadejda Radvan reprezentată de avocatul Dumitru Codreanu și a fost menținută hotărârea din 21 ianuarie 2016 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău.

Prin încheierea din 5 octombrie 2016 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de Nadejda Radvan a fost considerat inadmisibil.

La 1 august 2020 Nadejda Radvan a depus cerere de revizuire la decizia din 16 iunie 2016 a Curții de Apel Chișinău.

Prin încheierea din 9 noiembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău, a fost admisă cererea de revizuire depusă de Nadejda Radvan, a fost casată decizia din 16 iunie 2016 a Curții de Apel Chișinău, cu rejudecarea cauzei în ordine de apel.

Prin decizia din 21 septembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul depus de Nadejda Radvan și a fost menținută hotărârea din 21 ianuarie 2016 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău.

La 23 septembrie 2021 Nadejda Radvan reprezentată de avocatul Eugeniu Musteață a depus recurs împotriva deciziei din 21 septembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău.

La 29 decembrie 2021 Nadejda Radvan reprezentată de avocatul Eugeniu Musteață a prezentat motivarea recursului.

În susținerea recursului a invocat dezacordul cu decizia instanței de apel, considerând-o neîntemeiată și ilegală prin faptul că au fost încălcate și aplicate eronat normele de drept material, precum și nu au fost constatate și elucidate pe deplin toate circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei.

A declarat că în contextul în care prin hotărârea din 19 iunie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a constatat că Petru Radvan a fost angajat la locul de muncă timp de 14 zile, în temeiul art. 4 alin. (1) al Legii privind sistemul public de asigurări sociale nr. 489 din 8 iulie 1999, se consideră ca fiind asigurat prin efectul legii în sistemul public de asigurări sociale.

Astfel, a susținut că nu este clară poziția instanței de apel precum că constatările degajate din hotărârea din 19 iunie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, cu privire la faptul că Petru Radvan era angajat la data decesului, nu pot schimba statutul său de persoană neasigurată.

La fel, a indicat că salariatul nu are obligații de a calcula și transfera contribuțiile de asigurări sociale, iar pentru a disciplina angajatorul, doar Serviciul Fiscal de Stat poate întreprinde măsuri de executare silită.

Recurenta a solicitat admiterea recursului, casarea hotărârii primei instanțe și a deciziei instanței de apel în partea respingerii pretențiilor privind anularea deciziei, obligarea achitării indemnizației de deces în favoarea copiilor și a soției și repararea prejudiciului moral, cu emiterea în această parte a unei hotărâri noi prin care: a anula decizia de refuz nr. R-758/15 din 22 mai 2015 emisă de Casa Națională de Asigurări Sociale; a obliga Casa Națională de Asigurări Sociale de a stabili și achita indemnizația de deces pentru copii minori xxxxx, xxxxx, xxxxx, în sumă de 46200 lei și pentru Nadejda Radvan în sumă de 11550 lei; a încasa din contul Casei Naționale de Asigurări Sociale în beneficiul Nadejdei Radvan prejudiciul moral în mărime de 10 000 lei.

În conformitate cu art. 244 alin. (1) Cod administrativ, hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

În conformitate cu art. 245 alin. (1) și (2) Cod administrativ, recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Motivarea recursului se prezintă Curții

Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 21 septembrie 2021, iar la 23 septembrie 2021 Nadejda Radvan reprezentată de avocatul Eugeniu Mustățâ a depus recurs nemotivat. Totodată, materialele cauzei atestă că decizia instanței de apel a fost notificată recurentei Nadejda Radvan în data de 16 decembrie 2021, fapt ce se confirmă prin avizul de recepție a scrisorii recomandate anexat la dosar (f.d. 129 Vol.II). Astfel, recursul depus la 23 septembrie 2021 și motivarea recursului prezentată la 29 decembrie 2021, sunt în termen.

La 13 ianuarie 2022 în adresa intimațiilor Casa Națională de Asigurări Sociale, Veaceslav Bîrsan și Inspectoratul de Stat al Muncii, a fost expediată copia recursului, cu înștiințarea despre posibilitatea depunerii referinței.

Prin referința din 10 februarie 2022, Casa Națională de Asigurări Sociale a solicitat declararea recursului ca inadmisibil.

Intimații Veaceslav Bîrsan și Inspectoratul de Stat al Muncii, deși au recepționat recursul, fapt ce rezultă din avizele de recepție a scrisorilor recomandate (f.d.146, 148, Vol.II), nu și-au valorificat dreptul procedural de depunere a referinței.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție, examinând admisibilitatea recursului, l-a numit pentru judecare în complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 258 alin. (3) Cod administrativ, procedurile de contencios administrativ inițiate până la intrarea în vigoare a prezentului cod se vor examina în continuare, după intrarea în vigoare a prezentului cod, conform prevederilor prezentului cod. Prin derogare, admisibilitatea unei astfel de acțiuni în contenciosul administrativ se va face conform prevederilor în vigoare până la intrarea în vigoare a prezentului cod. Prevederile prezentului alineat se vor aplica corespunzător pentru procedurile de apel, de recurs și de contestare cu recurs a încheierilor judecătorești.

Din sensul normei de drept enunțate, urmează că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale. Respectiv, procedura de contencios administrativ în prezenta speță în partea procedurală urmează a fi examinată prin prisma dispozițiilor Codului administrativ, adoptat prin Legea nr. 116 din 19 iulie 2018, iar în partea materială urmează a fi aplicate prevederile legale în vigoare la momentul derulării procedurii administrative, și anume a Legii contenciosului administrativ nr. 793 din 10 februarie 2000 (abrogată la 1 aprilie 2019). Or, în speță procedura administrativă se referă la o activitate administrativă inițiată până la 1 aprilie 2019, aspect care determină că la caz se vor aplica dispozițiile legale vechi, care reglementau aceste instituții.

În conformitate cu prevederile art. 247 Cod administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează și soluționează recursul fără ședință de judecată. Dacă consideră necesar, Curtea Supremă de Justiție poate decide citarea participanților la proces.

La caz, completul nu a considerat oportun de a cita participanții la proces pentru a se pronunța cu privire la problemele invocate în recurs, deoarece argumentele recurentului au fost expuse cu suficientă claritate.

Studiind materialele dosarului, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul, a casa decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe în partea respingerii acțiunii cu privire la anularea deciziei, obligarea achitării indemnizației de deces și repararea prejudiciului moral, și a emite în această parte o nouă decizie, din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 248 alin. (1) lit. c) Cod administrativ, examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă una dintre următoarele decizii: casează integral decizia instanței de apel și emite o nouă decizie.

Conform art. 194 alin. (2) Cod administrativ, în procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și aplicării corecte a dreptului material.

În corespundere cu art. 22 alin. (1) Cod administrativ, autoritățile publice și instanțele de judecată competente cercetează starea de fapt din oficiu. Acestea stabilesc felul și volumul cercetărilor și nu sunt legate nici de expunerile participanților, nici de cererile lor de reclamare a probelor.

Reglementări similare se conțin și în art. 219 alin. (1) Cod administrativ, care stipulează că instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți.

Prin prisma alin. (2) și (3) al aceluiași articol, instanța de judecată depune eforturi pentru înlăturarea greșelilor de formă, explicarea cererilor neclare, depunerea corectă a cererilor, completarea datelor incomplete și pentru depunerea tuturor declarațiilor necesare constatării și aprecierii stării de fapt. Instanța de judecată indică asupra aspectelor de fapt și de drept ale litigiului care nu au fost discutate de participanții la proces. Instanța de judecată nu are dreptul să depășească limitele pretențiilor din acțiune, însă, totodată, nu este legată de textul cererilor formulate de participanții la proces.

Din materialele dosarului s-a constatat că la 19 februarie 2011 între Nadejda Radvan și Petru Radvan a fost încheiată căsătoria, din care a rezultat trei copii: xxxxx născută la xxxxx, xxxxx născut la xxxxx și xxxxx născută la xxxxx.

Potrivit certificatului de deces seria DC-IV 1214212, la data de 16 aprilie 2014 a fost înregistrat decesul lui Petru Radvan, care a decedat la 8 aprilie 2014.

Tot din materialele cauzei rezultă că la 9 septembrie 2014 de către Inspectoratul de Stat al Muncii a fost întocmit procesul-verbal nr. 32 privind cercetarea accidentului de muncă mortal, conform căruia s-a constatat că Veaceslav Bîrsan, în calitate de angajator persoană fizică, l-a admis la lucru pe Petru Radvan fără încheierea contractului individual de muncă, fără instruirea lui în domeniul securității și sănătății în muncă, încălcând prevederile art. 58 alin. (3) Codul muncii, art. 13 lit. k), 17 alin. (1) lit. a) din Legea securității și sănătății în muncă nr.186 din 10 iulie 2008.

Prin răspunsul nr.2468 din 9 aprilie 2015 al Casei Teritoriale de Asigurări Sociale sect. Râșcani, la cererea Nadejdei Radvan din 7 aprilie 2015, ultimei i-a fost comunicat că la momentul survenirii riscului, Petru Radvan nu a fost în raporturi de

muncă și nu a desfășurat activitatea în calitate de asigurat, fapt ce nu-i acordă dreptul la indemnizația de deces.

La 22 aprilie 2015 Nadejda Radvan a depus la Casa Națională de Asigurări Sociale cerere prealabilă prin care a solicitat anularea refuzului nr.2468 din 9 aprilie 2015.

Prin răspunsul nr.R-758/15 din 22 mai 2015 al Casei Naționale de Asigurări Sociale, a fost respinsă cererea prealabilă, reiterându-se faptul că conform documentelor dosarului personal, nu este confirmat venitul asigurat al întreținătorului Petru Radvan și respectiv, acesta nu este persoană asigurată, motiv pentru care Nadejda Radvan nu poate beneficia de dreptul social pretins.

În conformitate cu prevederile art.1 alin. (2) din Legea contenciosului administrativ nr. 793-XIV din 10 februarie 2000 (în vigoare până la 1 aprilie 2019), orice persoană care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, se poate adresa instanței de contencios administrativ competente pentru a obține anularea actului, recunoașterea dreptului pretins și repararea pagubei ce i-a fost cauzată.

În temeiul art. 16 alin. (1) din Legea contenciosului administrativ nr. 793-XIV din 10 februarie 2000 (în vigoare până la 1 aprilie 2019), persoana care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, printr-un act administrativ și nu este mulțumită de răspunsul primit la cererea prealabilă sau nu a primit niciun răspuns în termenul prevăzut de lege, este în drept să sesizeze instanța de contencios administrativ competentă pentru anularea, în tot sau în parte, a actului respectiv și repararea pagubei cauzate.

Din materialele cauzei s-a constatat că, înaintând prezenta acțiune în judecată, Nadejda Radvan a solicitat anularea deciziei de refuz nr. R-758/15 din 22 mai 2015 emisă de Casa Națională de Asigurări Sociale; obligarea stabilirii și achitării pensiei de urmaș în favoarea soției Nadejda Radvan și a copiilor minori, xxxxx, xxxxx, xxxxx; obligarea stabilirii și achitării indemnizației unice pentru deces în accident de muncă pentru 3 copii în sumă de 12 salarii medii pe economie din anul 2013, și anume în mărime de 46200 lei; obligarea stabilirii și achitării indemnizației unice pentru deces în accident de muncă pentru soție în sumă de 11550 lei; repararea prejudiciului moral în mărime de 10000 lei; constatarea că lucrătorii pârâtului responsabili de refuzul acordat, au încălcat prevederile legii privind funcția publică și statul funcționarului public în ceia ce privește principiul profesionalismului și responsabilității.

Judecând cauza, prima instanță a conchis asupra netemeinicii acțiunii înaintate.

Hotărârea primei instanțe a fost apreciată ca fiind justă și de către instanța de apel, care a ajuns la concluzia netemeinicii apelului depus de către Nadejda Radvan.

Pentru a pronunța această decizie, instanța de apel cu referire la prevederile art. 1, 3, 4, 8 alin. (1) și (2) al Legii privind sistemul public de asigurări sociale nr. 489-XIV din 8 iulie 1999, art. 2 alin. (1), 24 alin.(1) și (2) al Legii privind sistemul public de pensii nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998, a reținut ca fiind justă concluzia primei instanțe referitoare la netemeinicia acțiunii.

În acest sens, instanța de apel cu trimitere la prevederile art. 123 alin. (2) Cod de procedură civilă, a reținut constatările expuse în hotărârea din 23 iunie 2016 a Judecătorei Râșcani, mun. Chișinău, menținută prin decizia din 6 decembrie 2017 a Curții Supreme de Justiție, prin care s-a respins acțiunea Casei Naționale de Asigurări Sociale împotriva Inspectoratului de Stat al Muncii, intervenienți accesorii Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Bîrsan Veaceslav și Nadejda Radvan cu privire la anularea procesului-verbal de cercetare a accidentului de muncă mortal nr. 32 din 9 septembrie 2014.

Astfel, instanța de apel cu referire la hotărârile menționate, a învederat că Petru Radvan nu deține calitatea de persoană asigurată obligatoriu prin efectul legii, stabilit expres în conținutul art. 4 al Legii privind sistemul public de asigurări sociale nr. 489 - XIV din 8 iulie 1999, motiv pentru care reclamanta este privată de dreptul la realizarea drepturilor sociale pretinse.

Totodată, instanța de apel a menționat că modificările efectuate la procesul-verbal de cercetare a accidentului de muncă nr. 32 din 9 septembrie 2014, nu sunt de natură de a schimba aspectele enunțate, și asta deoarece nu este confirmat venitul asigurat al întreținătorului decedat Pentru Radvan, realizat în perioada martie - aprilie 2014 în calitate de angajat al persoanei fizice Veaceslav Bîrsan și respectiv nici faptul că acesta deține calitatea de persoană asigurată.

Prin urmare, Curtea de Apel Chișinău a conchis că prima instanță a dat o apreciere obiectivă probelor administrate, a constatat și elucidat pe deplin toate circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzei și corect a aplicat normele de drept material și procedural, iar soluția de respingere a acțiunii este justă, fiind rezultată din aprecierea probelor cercetate în cadrul procesului de judecată în coraport cu normele aplicabile speței.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră soluția primei instanțe și a instanței de apel în partea contestată de recurentă, ca fiind rezultată din aplicarea și interpretarea eronată a normelor de drept material, motiv din care actele judecătorești de dispoziție nu pot fi menținute ca fiind legale și întemeiate.

Astfel, în conformitate cu prevederile art. 1 din Legea asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale nr. 756 din 24 decembrie 1999, dreptul la asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale este garantat de stat.

În sensul art. 1 din Legea privind sistemul public de asigurări sociale nr. 489 din 8 iulie 1999, asigurat este persoană fizică aptă pentru muncă, cu domiciliul sau reședința în Republica Moldova, pentru care plătitorii contribuțiilor la bugetul asigurărilor sociale de stat plătesc contribuții de asigurări sociale în vederea beneficierii de dreptul pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea riscurilor sociale prevăzute de lege.

Conform art. 4 alin. (1) al Legii menționate, în sistemul public, sînt asigurate obligatoriu, prin efectul legii: persoana care desfășoară activitate pe bază de contract individual de muncă.

Iar în condițiile art. 3 lit. a) din Legea asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale nr. 756 din 24 decembrie 1999, în conformitate cu prezenta lege, în mod obligatoriu, sînt asigurați pentru accidente de muncă și boli profesionale și

se denumesc asigurați: cetățenii Republicii Moldova, cetățenii străini și apatrizii care desfășoară activitate pe teritoriul Republicii Moldova, în bază de contract individual de muncă, încheiat cu un angajator din Republica Moldova.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ reține că motiv al refuzului Casei Naționale de Asigurări Sociale de a satisface cererea Nadejdei Radvan l-a constituit faptul că decedatul Petru Radvan la momentul survenirii riscului, nu a fost în raporturi de muncă și nu a fost înregistrat în calitate de contribuabil la fondul de asigurări sociale.

Recapitulând însă actele cauzei, instanța de recurs menționează că așa după cum rezultă din procesul-verbal nr. 32 din 9 septembrie 2014 al Inspectoratului de Stat al Muncii privind cercetarea accidentului de muncă mortal, Veaceslav Bîrsan în calitate de angajator persoană fizică, l-a admis la lucru pe Petru Radvan fără încheierea contractului individual de muncă și fără instruirea lui în domeniul securității și sănătății în muncă.

Totodată, prin sentința din 3 noiembrie 2015 a Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău, menținută prin decizia din 14 aprilie 2016 a Curții de Apel Chișinău, s-a constatat că omorul lui Petru Radvan a fost săvârșit în automobilul de model „Dacia Logan” al serviciului de taxi „14999”, staționat în preajma or. Vatra, mun. Chișinău.

La fel, s-a constatat că prin hotărârea din 23 iunie 2016 a Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău, menținută prin decizia din 6 decembrie 2017 a Curții Supreme de Justiție s-a respins acțiunea Casei Naționale de Asigurări Sociale împotriva Inspectoratului de Stat al Muncii, intervenienți accesorii Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Veaceslav Bîrsan și Nadejda Radvan cu privire la anularea procesului-verbal de cercetare a accidentului de muncă mortal nr. 32 din 9 septembrie 2014.

Ulterior, prin hotărârea irevocabilă a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 19 iunie 2018, a fost admisă parțial acțiunea Nadejdei Radvan împotriva Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale și Inspectoratului de Stat al Muncii cu privire la corectarea erorilor din procesul-verbal de cercetare a accidentului de muncă mortal nr. 32 din 9 septembrie 2014. A fost recunoscut ca fiind ilegal refuzul Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale de a da răspuns în modul și termenul stabilit la cererea din 2 aprilie 2015. Au fost recunoscute ca fiind ilegale răspunsurile Inspectoratului de Stat al Muncii cu nr. R-538/15 din 8 mai 2015 și nr. 191 din 17 martie 2015. A fost obligat Inspectoratul de Stat al Muncii de a corecta erorile din procesul-verbal privind cercetarea accidentului de muncă mortal nr. 32 din 9 septembrie 2014, după cum urmează: - la pct. 1.7, sintagma „fâșia forestieră de pe malul lacului Ghidighici, amplasată în or. Vatra, mun. Chișinău” de substituit cu sintagma „în automobilul de model Dacia Logan cu n/î CQK 839”; - la pct. 3.1, sintagma „Rădvan Petru xxxxx” de substituit cu sintagma „Radvan Petru xxxxx”; - la pct. 3.6, sintagma „1 zi” de substituit cu sintagma „14 zile”; - la pct. 6, sintagma „Rădvan Petru xxxxx” de substituit cu sintagma „Radvan Petru xxxxx”, sintagma „Accidentul mortal, suferit la data de 8 aprilie 2014, de către Radvan Petru xxxxx, a avut loc în urma unei insuficiențe cardiorespirator acute, cauzată de intoxicația acută cu dioxid de carbon și s-a produs în fâșia forestieră pe malul lacului Ghidighici, amplasată în or. Vatra, mun. Chișinău, de substituit cu sintagma „Moartea cet. Radvan Petru xxxxx a survenit în rezultatul hemoragiei ca rezultat a plăgilor tăiate

a gâtului, membrilor superioare cu lezarea vaselor sanguine”; - la pct. 7.1, sintagma „vor fi stabilite după finalizarea urmăririi penale” de substituit cu sintagma „admiterea la locul de muncă fără încheierea contractului individual de muncă, fără instruirea în domeniul securității și sănătății în muncă”; - la pct. 8.1, sintagma „Persoanele responsabile în producerea accidentului criminal vor fi stabilite de către organele de resort după finalizarea urmăririi penale” de substituit cu sintagma „Persoana responsabilă de accidentul de muncă este Bîrsan Veaceslav xxxxx, vinovăție manifestată prin admiterea la lucru fără încheierea contractului individual de muncă, fără instruirea în domeniul securității și sănătății în muncă”. A fost respinsă pretenția înaintată de Nadejda Radvan împotriva Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale privind corectarea erorilor din procesul-verbal de cercetare a accidentului de muncă mortal nr. 32 din 9 septembrie 2014, ca fiind neîntemeiată.

În temeiul hotărârii menționate, a fost întocmită modificarea nr. 3 din 4 martie 2020 la procesul-verbal de cercetare a accidentului de muncă mortal nr. 32 din 9 septembrie 2014, suferit de către Petru Radvan la 8 aprilie 2014, din care rezultă astfel că acesta a fost omorât la locul de muncă, în timpul când își exercita obligațiile de serviciu.

Astfel, argumentul instanței de apel cu referire la faptul că Nadejda Radvan nu poate pretinde la plățile solicitate din bugetul asigurării sociale de stat, deoarece soțul decedat nu era angajat în câmpul muncii și prin efectul legii nu avea statut de asigurat, nu poate fi reținut ca întemeiat, întrucât se combate prin circumstanțele enunțate.

Contrar celor menționate de către Curtea de Apel Chișinău, instanța de recurs remarcă că însăși în decizia din 6 decembrie 2017 a Curții Supreme de Justiție, pe constatările căreia s-a bazat instanța de apel, rezultă că între Veaceslav Bîrsan și defunctul Petru Radvan, de fapt a existat un contract individual de muncă, iar relațiilor sociale ale acestora urmează a le fi aplicate normele relevante din legislația muncii. La fel, potrivit deciziei menționate, refuzul încheierii contractului individual de muncă nu determină lipsa raporturilor de muncă, având în vedere că Petru Radvan a exercitat funcția de taximetrist în urma înțelegerii de comun acord cu Veaceslav Bîrsan, iar în cazul în care în cadrul cercetării unui accident se constată că accidentatul nu a avut încheiat un contract individual de muncă, dar a suferit un accident în timpul îndeplinirii sarcinii de muncă în folosul angajatorului, în speță persoana fizică Veaceslav Bîrsan, acest accident conform legislației se califică ca accident de muncă cu întocmirea procesului-verbal.

Faptul că între Petru Radvan și Veaceslav Bîrsan au existat relații de muncă, rezultă și din hotărârea irevocabilă a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 19 iunie 2018, prin care Inspectoratul de Stat al Muncii a fost obligat de a corecta erorile din procesul-verbal privind cercetarea accidentului de muncă mortal nr. 32 din 9 septembrie 2014.

Prin urmare, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ menționează că între Petru Radvan și Veaceslav Bîrsan într-adevăr nu a fost încheiat un contract individual de muncă, nefiind perfectate actele pentru angajare, însă acest fapt nu determină lipsa raporturilor de muncă, atât timp cât din

materialele dosarului cu certitudine rezultă că Petru Radvan a fost admis la muncă de către Veaceslav Bîrsan, activând în calitate de taximetrist.

La acest capitol, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ consemnează prevederile art. 58 alin. (3) Codul muncii, care expres reglementează situația neperfectării formei scrise a contractului individual de muncă, și stipulează că în cazul în care contractul individual de muncă nu a fost perfectat în formă scrisă, acesta este considerat a fi încheiat pe o durată nedeterminată și își produce efectele din ziua în care salariatul a fost admis la muncă de către angajator sau de către o altă persoană cu funcție de răspundere din unitate, abilitată cu angajarea personalului. Dacă salariatul dovedește faptul admiterii la muncă, perfectarea contractului individual de muncă în forma scrisă va fi efectuată de angajator ulterior, în mod obligatoriu.

Astfel, legislația muncii prevede că angajatorul era obligat de a perfecta în privința salariatului contractul individual de muncă, responsabilitatea și obligația survenind în temeiul legii și fiind pusă pe seama celui care angajează, iar de această încălcare nu poate răspunde salariatul.

Sub acest aspect, afirmația Casei Naționale de Asigurări Sociale susținută de către instanța de apel precum că Petru Radvan nu avea încheiat un contract de muncă și nu deținea calitatea de persoană asigurată obligatoriu prin efectul legii, deoarece nu a achitat contribuțiile de asigurări sociale în bugetul de asigurări sociale de stat, este irelevant în situația în care salariatul nu are obligația de a calcula și transfera contribuțiile de asigurări sociale, or, conform art. 29 din Legea privind sistemul public de asigurări sociale nr. 489-XIV din 08.07.1999 (în vigoare la momentul survenirii riscului), nedepunerea contribuției de asigurări sociale de către angajator nu afectează plata drepturilor convenite asiguraților.

În baza temeiurilor de fapt și drept expuse, completul conchide că Petru Radvan a fost admis la locul de muncă și prin urmare angajatorul era obligat de a încheia contract individual de muncă cu acest salariat, de a-l asigura pentru accidente de muncă și boli profesionale din momentul admiterii la muncă, precum și a depune contribuțiile de asigurări sociale pe numele salariatului în cauză.

De altfel, faptul încălcării legislației de către angajator nu poate și nici nu trebuie să afecteze drepturile asiguratului și a familiei acestuia, având în vedere că statul garantează dreptul la asigurare pentru accidente de muncă și stabilește prin mecanisme juridice protecția salariaților și a familiilor acestora, asigurându-i de apariția unor riscuri eventuale de pierdere a capacității de muncă sau pierdere a întreținătorului în urma accidentelor de muncă.

În această ordine de idei, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ constată netemeinicia deciziei nr. R-758/15 din 22 mai 2015 emisă de Casa Națională de Asigurări Sociale, motiv pentru care aceasta urmează a fi anulată, or, în conformitate cu art. 26 alin. (1) lit. a) din Legea contenciosului administrative (în vigoare până la 1 aprilie 2019), actul administrativ contestat poate fi anulat, în tot sau în parte, în cazul în care este ilegal în fond ca fiind emis contrar prevederilor legii.

În conformitate cu art. 18 alin. (1) lit. a) și c) din Legea asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale nr. 756 din 24 decembrie 1999, în cazul decesului asiguratului, ca urmare a unui accident de muncă sau a unei boli

profesionale, de indemnizație de deces beneficiază: copiii asiguratului care, la momentul decesului acestuia au vârsta de până la 18 ani sau au împlinit această vârstă, dar fără a depăși vârsta de 23 de ani, dacă își continuă studiile la instituții de învățământ secundar, mediu de specialitate și superior, cursuri de zi; soțul sau unul din părinții asiguratului decedat, sau o altă persoană care, la momentul decesului asiguratului, nu lucrează și are în îngrijire copii ai asiguratului sub vârsta de 3 ani.

Alineatul (2) al aceluiași articol, prevede că indemnizația de deces se acordă o singură dată, în sumă fixă, corespunzător numărului și categoriei persoanelor aflate în întreținerea asiguratului după cum urmează:

a) pentru copiii în vârstă de până la 18 ani sau peste această vârstă, fără a depăși vârsta de 23 de ani, dacă își continuă studiile la instituții de învățământ secundar, mediu de specialitate și superior, cursuri de zi, sau pentru copiii cu dizabilități, indiferent de vârstă:

- echivalentul a 12 salarii, calculate ca medie a salariului lunar asigurat al asiguratului decedat pe ultimele 6 luni premergătoare lunii în care s-a produs accidentul de muncă sau a fost constatată îmbolnăvirea profesională, dar nu mai puțin de 12 salarii medii lunare pe economie pentru anul premergător anului în care s-a produs cazul asigurat, pentru trei sau mai mulți copii;

c) pentru soțul sau unul din părinții asiguratului decedat, sau o altă persoană care, la momentul decesului asiguratului, nu lucrează și are în îngrijire copii ai asiguratului sub vârsta de 3 ani – echivalentul a 3 salarii, calculate ca medie a salariului lunar asigurat al asiguratului decedat pe ultimele 6 luni premergătoare lunii în care s-a produs accidentul de muncă sau a fost constatată îmbolnăvirea profesională, dar nu mai puțin de 3 salarii medii lunare pe economie pentru anul premergător anului în care s-a produs cazul asigurat.

La caz, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ reține că Nadejda Radvan, la momentul decesului soțului nu era angajată la muncă, având la întreținere trei copii minori: xxxxx, xxxxx, xxxxx, fapt ce rezultă din certificatele de naștere ale acestora anexate la materialele cauzei.

În astfel de condiții, rezultă că Casa Națională de Asigurări Sociale urmează să calculeze și să achite indemnizația de deces conform art. 18 alin.(2), lit. a) și c) al Legii asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale nr. 756 din 24 decembrie 1999, și anume pentru 3 copii ai decedatului în proporție de 12 salarii medii lunare pe economie pentru anul premergător anului în care s-a produs cazul asigurat, și pentru soția decedatului în proporție de 3 salarii medii lunare pe economie pentru anul premergător anului în care s-a produs cazul asigurat.

Totodată, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ va admite și cerința Nadejdei Radvan cu privire la repararea prejudiciului moral în mărime de 10 000 lei.

Astfel, potrivit art. 1422 alin. (1) Cod civil (până la modificările operate prin Legea nr.133/2018 în vigoare la 1 martie 2019), în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral (suferințe psihice sau fizice) prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de legislație, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin echivalent bănesc.

Conform art. 1423 Cod civil (până la modificările operate prin Legea nr.133/2018 în vigoare la 1 martie 2019), mărimea compensației pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate. Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate.

Din sensul prevederilor citate, rezultă că, prejudiciul moral se compensează numai în cazul provocării acestuia prin fapte ce atentează și lezează drepturile personale nepatrimoniale, adică prejudiciul este moral numai dacă este urmare a încălcării unor valori de aceeași natură. De asemenea, din norma de drept enunțată rezultă, că se admite compensarea prejudiciului moral cauzat prin lezarea drepturilor patrimoniale numai în cazurile expres prevăzute de lege. Odată ce prejudiciul este suferit din cauza unei fapte recunoscute de lege ca una care îndreptățește la repararea prejudiciului, ține de libertatea reclamantului să scoată în evidență toate capetele de prejudiciu, adică toate formele în care el a avut de suferit.

În acest context, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ menționează că acțiunile Casei Naționale de Asigurări Sociale față de recurenta Nadejda Radvan manifestate prin tergiversarea de a-i calcula și achita plățile sociale ce i se cuvin și refuzul în soluționarea pozitivă a cererii acesteia, i-au cauzat recurentei anumite stări de frustrare, acțiuni care justifică încasarea unor despăgubiri morale materializate în quantum bănesc. Or, în speța dată, însăși anularea actului administrativ contestat, nu ar reprezenta în sine o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral cauzat recurentei.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ relevă că unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, iar compensația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire.

În temeiul Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit. Respectiv, fiecare persoană, care pretinde că a suferit, este în drept să-și estimeze prejudiciul adus, dar numai instanța de judecată este împuternicită de lege să aprecieze quantumul prejudiciului moral, conducându-se de noțiunea reparării rezonabile, de circumstanțele cazului concret, de personalitatea părților.

Astfel, ținând cont de circumstanțele cauzei, comportamentul părților și de importanța procesului pentru recurenta Nadejda Radvan, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ consideră că suma de 10 000 lei, cu titlu de prejudiciu moral, este echitabilă suferințelor suportate de către aceasta, nefiind excesivă pentru intimat și care concomitent nu poate constitui un venit nejustificat.

Prin raportare la cele expuse și reieșind din limitele judecării recursului, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de

Justiție conducându-se de prevederile art. 224 alin. (1) lit. a) și b) din Codul administrativ, concluzionează că cererea de chemare în judecată depusă de Nadejda Radvan este întemeiată și pasibilă de admitere în partea contestării actului administrativ, obligării achitării indemnizației de deces și reparării prejudiciului moral.

Circumstanțele descrise permit completului specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ să conchidă că, instanța de apel și prima instanță, au interpretat și au aplicat eronat prevederile legii în partea respingerii pretențiilor înaintate de Nadejda Radvan cu privire la anularea deciziei, obligarea achitării indemnizației de deces și repararea prejudiciului moral, motiv din care actele judecătorești de dispoziție pronunțate în partea enunțată, nu pot fi menținute ca legale și întemeiate.

Deziderentele relevate supra reliefează incertitudinea concluziei date de instanțele judecătorești inferioare, motiv din care se deduce că acestea au judecat formal cauza, fapt ce constituie o violare a articolului 6 § 1 CEDO și a dreptului litiganților la un proces echitabil, care aveau o speranță că instanța de apel se va pronunța asupra tuturor motivelor invocate.

Cât privește soluția instanțelor de judecată în partea respingerii pretenției cu privire la obligarea stabilirii și achitării pensiei de urmaș, completul consideră inoportun de a se expune, deoarece în această privință decizia instanței de apel nu a fost contestată de către recurentă.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că normele de drept material au fost aplicate și interpretate eronat și nu este necesară verificarea suplimentară a cărorva dovezi, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul depus de Nadejda Radvan reprezentată de avocatul Eugeniu Musteață, a casa decizia din 21 septembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 21 ianuarie 2016 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, în partea respingerii acțiunii cu privire la anularea deciziei, obligarea achitării indemnizației de deces și repararea prejudiciului moral, și a emite în această parte o nouă decizie de admitere a acestor pretenții, cu menținerea în rest a deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe.

În conformitate cu art. 248 alin. (1) lit. c), art. 248 alin. (2) Cod administrativ, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul depus de Nadejda Radvan reprezentată de avocatul Eugeniu Musteață.

Se casează decizia din 21 septembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 21 ianuarie 2016 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, în partea respingerii acțiunii cu privire la anularea deciziei, obligarea achitării indemnizației de deces și repararea prejudiciului moral, și în această parte se emite o nouă decizie prin care:

Se admite cererea de chemare în judecată depusă de Nadejda Radvan împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, terți Veaceslav Bîrsan și Inspectoratul de Stat al Muncii cu privire la contestarea actului administrativ, obligarea stabilirii și achitării indemnizației de deces și repararea prejudiciului moral.

Se anulează decizia nr. R-758/15 din 22 mai 2015 emisă de Casa Națională de Asigurări Sociale.

Se obligă Casa Națională de Asigurări Sociale să calculeze și să achite indemnizația de deces în proporție de 12 salarii medii lunare pe economie pentru anul premurgător anului în care s-a produs cazul asigurat în beneficiul lui xxxxx născut la xxxxx, xxxxx născută la xxxxx și xxxxx născută la xxxxx, copiii decedatului, și în proporție de 3 salarii medii lunare pe economie pentru anul premurgător anului în care s-a produs cazul asigurat în beneficiul Nadejdei Radvan născută la xxxxx, soția decedatului.

Se încasează din contul Casei Naționale de Asigurări Sociale în beneficiul Nadejdei Radvan prejudiciul moral în mărime de 10 000 (zece mii) lei.

În rest, decizia din 21 septembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 21 ianuarie 2016 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, se mențin.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Tamara Chișca-Doneva

judecătorii

Iurie Bejenaru

Aliona Miron

Nina Vascan

Victor Burduh